

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și strălănită:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 759.

ROMÂNUL

REDACTIA
și **ADMINISTRAȚIA**
Strada Zrinyi Nrul 1/2
INSERTIUNILE
se primesc la admisi-
strajle.
Mulțumite publice și Lege
deschisă costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Rusia în — Balcani.

— Articoli de actualitate. —

De Mihail Gașpar.

I.

Fortărea Dardanelelor de către puterile triplei-înțelegeri a atras atențiunea publică — fără deosebire spre sudul Europei. Lucrul nu poate mira pe nimeni. Doar de cincizeci de ani Balcanul și, în special Turcia, omul bolnav, a format totdeauna pentru politica externă a tuturor puterilor, un punct de deosebită atracție și interes.

Desnodământul fatal al „omului bolnav”, al Turciei europene, care va să însemneze numai posesiunea strămtorilor, niciodată pare a nu fi fost mai actual decât, tocmai în zilele noastre.

Tocmai de aceea am crezut de bine, ca unul care, în orele mele libere, m'am ocupat cu deosebită predilecție cu chestia orientală, să pun la dispoziția publicului cetitor românesc, crâmpce cari, nu au altă pretenție decât a servi ca punct de orientare în acest complex de intrigi — diplomatice.

Căci chestia „omului bolnav” nu este nimic altceva decât, o serie de intrigi, cari de cari mai fin țesute din partea diplomației marilor puteri, cu scopul mascat de a slăbi pe cât numai se poate, puterea Osmanliilor peste tot.

Dela început și până în zilele noastre, cu mici devieri, tenorul în această chestie a Orientului îl deține Anglia și Rusia, concurenții cei mai înverșunați. Că azi, sunt în o tabără nu are să însemneze nimic. Interese momentane le-a grupat, pentru ca mâne, să stee iarăș față în față.

Totuș Rusia a fost aceea care, din începutul începutului s'a dovedit de cea mai periculoasă în întrecerea slăbirei Turciei.

Începutul răului se face odată cu nenorocita pace dela Cuciuc-Cainargi încheiată la 1774. Această pace care, a adus asupra principatelor românești dela Dunăre protectoratul rusesc, de care Românii au scăpat numai grație geloziei Austriei, a fost pentru imperiul turcesc germenul descompunerii care, a trebuit fatalmente dar, în mod inexorabil și logic să ducă din dezastru în dezastru, la faza actuală.

Și dacă totuș din actuala frământare a neamurilor Turcia va ieși teafără, apoi minunea e a se mulțumi Germaniei, ale cărei interese economice, pur economice reclamă, menținerea imperiului otoman —

În seria de articoli ce urmează, voi căuta să fixez numai rolul Rusiei în tendința de descompunere a Turciei — și evidențierea planurilor cari i-au dat îndemnul acela dârz, cu care și-a urmărit planurile în cursul vremii — în Balcani.

Am zis mai sus că procesul de descompunere al imperiului otoman își ia începutul cu nenorocita pace încheiată între Rusia și Turcia la Cuciuc-Cainargi, la anul 1774.

Odată cu pacea aceasta s'a introdus în organismul vieții de stat turcești microbul destructiv rusesc, care a și nimicit de fapt Turcia.

Nu voi persista asupra acestei păci indeosebi. Voiu fixa numai acel punct din tratat, care asigură Rusiei dela acest an (1774) protectoratul în cele religioase asupra creștinilor ortodoxi din Răsărit. Și cum la anul 1774 aproape întregul Răsărit era sub dominațiunea semilunei, Rusia își asigură protectoratul asupra ortodoxilor, supuși otomani.

Turcia, care în afaceri religioase a fost mult mai tolerantă decât i-a mers vestea — n'a observat că cererea Rusiei învoalvă un pericol extrem de mare pentru viitor.

Politicianii ruși au ajuns repede la convingerea că „problema orientală” poate fi executată mai repede pe căi pacifice decât cu războaie.

De aci cererea protectoratului asupra creștinilor ortodoxi.

În Orient și azi, oamenii nu se grupează după naționalitate ci după „lege” sau și mai bine zis după biserici.

Cel ce are stăpânire asupra bisericii are stăpânire și asupra credincioșilor cari sunt grupați în jurul ei. Și Rusia a fost din începutul începutului cu această chestie foarte în clar.

În Orient sunt mai multe biserici ortodoxe: greaca, siro-arabă și coptă.

Biserica grecească, recte patriarhia Tari-gradului, ca biserica cea mai tare, a fost în tote vremile ca o conducătoare a bisericilor celorlalte. În urmarea acestei situațiuni, cu timpul și, indeosebi sub dominațiunea otomană, dânsa a devenit și un fel de protectoră a bisericii siriace. Patriarhia Constantinopolei, își avea și dânsa ținta bine fixată — politică. Și Grecii urmăreau doar visul lor asupra reînnoșirii scaunului de domnie al Paleologilor. Și cine era mai îndreptățit la aceasta? De aci altruismul lor față de ceilalți ortodoxi.

Cu pacea dela Cuciuc-Cainargi însă apare pe scenă un rival și încă cel mai periculos, Rusia, și aplică, prin însușirea protectoratului ortodoxilor din Răsărit, cea mai crudă lovitură Patriarhiei și implicit, năzuințelor grecești.

Cu toate acestea, în chip practic Rusia își

Diverse.

Marchizul Hervey de Saint Denis, cunoscut psihofiziolog, dela vârsta de 13 ani avea obiceiul să-și scrie visele, și făcu dintr'însele un jurnal de 1945 de nopți.

Acest jurnal era ilustrat, autorului plăcându-i să-și reproducă viziunile.

Grație acestei lungi experiențe despre „vise” ajunse de putu să-și dirijeze cursul viselor și să și le amintească perfect. Odată, fu invitat la țară la niște prieteni, cari îi erau foarte dragi și pe cari îi vedea rar. Locul era de toată frumusețea și în mijloc se înălța castelul.

Hervey dorind să-și aducă aminte în vis de plăcuta petrecere cu prietenii săi procedă astfel: înainte de a ajunge la castel, cumpără o sticlută de parfum rar, și nu o deschise decât când se află cu prietenii săi. Cât sezu acolo se servi de dânsa în toate zilele.

Intorcându-se la Paris nu mai întrebuiță acest parfum, și după câțeva vreme, spuse servitorului său să intre, pe când dormea, în camera sa și să-i puie câteva picături din parfum pe pernă. Rezultatul fu întocmai cum îl prevăzuse. Visele îl readuseră la castel printre prietenii.

Altă dată, pe când se uita la un album chinezesc în care era Sardanapal, de rasă galbenă, înconjurat de femei tinere asiatice de toată frumusețea, cari îi cântau din diferite instrumente sub niște copaci plini de frunze, mirosea un praf de flori orientale de un parfum cu totul special. Apoi, către dimineață, servitorul îi puse perna cu acest parfum; iar el visă pe tinerele asiatice și auzi cântând instrumentele. Concluziunea pe care o trage Hervey, este că pentru ca să ai vise frumoase trebuie mai întâi să ai un somn normal: să te culci pe partea dreaptă, și peste noapte, să te întorci pe cea stângă; cu vremea, aceasta devine obicei. Visele cele mai bune vin către dimineață, o oră înainte de a te deștepta, și în alte ore, cu condiție ca somnul să fie ușor.

Se știe că în anul mediu se dădeau în judecată animale. Dela 1120 la 1741 se numără o sută de condamnări la moarte și de excomunicări aplicate la fel de fel de dobitoace. Când era vorba de fapte rele izolate; li se făcea adevărate procese criminale, cu judecători laici; pentru fapte colective, se proceda în bloc. În genere era vorba de răni produse asupra persoanelor: împunsături de coarne, la boi și

tauri; lovituri de picioare, la cai, mușcături, la porci și la câni. Dar mai erau animale pedepsite și pentru alte motive.

Un nenorocit de cocos a fost judecat, condamnat și ars de viu, la Băle în anul 1749, pentru că și-a permis să clocească un ou! Animalele cari erau judecate în bloc, erau mai cu seamă șoarecii, melcii, păsările, peștii etc. și în procesele lor era un mare lux de formalități: procedurii, apărări, replici, anchete, contra-anchete, martori etc. În 1386 o scroafă care sfâșiasse obrazul și brațul unui copil, a fost condamnată să fie mutilată în acelaș fel. A fost dusă la supliciu îmbrăcată cu pantaloni, cu mânuși și, pentru ca iluziunea să fie completă, pe cap avea o mască de om. La Bonce la 1558, o turmă de porci care mâncase un copil, a fost condamnată la spânzurătoare. Într'o epocă și mai recentă, în Lorena se judeca pisicile, se construiau pe piață rugi pe cari se ardeau cușcile în cari se aflau condamnate. La momentul suprem, clerul înainta împreună cu funcționarii principali ai orașului: episcopul cu o faclă da foc rugului și pisicuțele expiau prin furtisagurile lor.

Numărul poporal pe 1° Jan 4. cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2 2 cooane

pune în lucrare planul abia la șaptezeci de ani după tratatul dela Cuciuc-Cainargi, la anul 1840.

În acest an țarul Nicolae I la sfatul astutului cancelar Nesselrode trimite pe arhimandritul *Porfirie Uspenski* — în Siria și Palestina, pentru — titulo vizitarea așezămintelor ortodoxe — sondarea terenului.

Despre cele experiate în această misiune a sa, arhimandritul Uspenski înaintează două rapoarte cancelăriei de cabinet a țarului, în cari expune experiențele sale și concludă că ar fi necesar:

a) a înlocui după puțină, dar consecvent pe preoții greci dela sfintele așezăminte din Răsărit cu preoți — ruși;

b) a veni în ajutorul bisericii arabe cu însemnate ajutoare anuale, în bani.

Că propunerile arhimandritului Uspenski, nu au fost nesocotite se vede de acolo, că la anul 1845 deci după cinci ani, se înființează în Ierusalim prima misiune rusească.

Misiunea se dă în conducere harnicului și energicului episcop *Cirill Naumov*, care și pune apoi bază tendințelor politice ale acestei misiuni creștine pe cincizeci de ani.

În un raport al său trimis guvernului rus la 22 Februarie 1859 episcopul Cirill scrie: „Tinta noastră esențială trebuie să fie scoaterea patriarhiilor din Ierusalim, Antiochia și Alexandria de sub influința grecească. Scaunul patriarhal din Constantinopol să fie lăsat deocamdată în pace. Dar Rusia nu va pregeta a scoate de sub puterea acestui scaun pe Bulgari; și trebuie scoși cu orice preț și cu orice jertfe. Iar patriarhia însăși trebuie adusă în dependență materială de slăvitul imperiu. În fine celor trei patriarhate să li se taie toate sursele bănești, de cari au beneficiat până acum dela Rusia — până ce nu se vor rupe de patriarhia Constantinoplei”.

Sfaturile episcopului Cirill nu s'au putut urma, căci războiul crimean, a zdruncinat rău prestigiul Rusiei în întreg Orientul. În schimb însă, politica rusească a prins cu deosebit elan de sfatul din urmă al celebrului episcop, și vedem în adevăr, puindu-se cu toată puterea pe — Bulgari.

Tratative politice și militare.

Viena, 30 Iunie.

Să nu vorbim încă de pace și de fapt nici nu se vorbește despre ea, căci trebuie să evităm ca dușmanilor să nu le dăm nici cel mai mic prilej de a făuri și răspândi minciuni despre o oboseală a monarhiei sau o slăbire a puterilor ei. Succesele mari reportate de aliați pe câmpul de războiu oriental au adâncit și au întărit convingerea, că trebuie să continuăm lupta până nu vom aduce dușmanii noștri într-o situație în care să le dictăm pacea.

Vizitei cancelarului german Bethmann-Hollweg și a secretarului de stat Jagow la Viena i se atribuie în cercurile politice o mare importanță, deși oficial se declară că e vorba numai de o vizită de rigoare obișnuită, care i-a făcut-o acești doi bărbați de stat ai Germaniei ministrului de externe austro-ungar, baronului Burián, ca urmaș al contelui Berchtold.

Stăpânește însă impresia că în cursul petrecerii acestor doi bărbați conducători ai politicii imperiului german, au avut loc orientări de mare importanță, cari depășesc cadrele evenimentelor zilei și cari privesc stările ce vor urma după războiu. Că se crede că s'a trecut de faza cea mai

culminantă a luptei gigantice, reiese și din faptul că șeful statului major al armatei, baronul Conrad de Hötendorf a fost avansat la rangul de colonel-general. Dar și între cei mai înalți factori militari ai Germaniei și monarhiei au avut loc în zilele din urma conferințe, la cari probabil s'a discutat, ca după alungarea deplină a Rușilor din Galiția, ceea ce se poate aștepta în cel mai apropiat viitor, ce dispoziții să se ia pentru ca dușmanii să fie aduși cât mai în grabă într-o situație, care să pună capăt războiului.

Presă turcă și Balcanii.

Interesele româno-bulgare în peninsula balcanică.

Oficiul turc „*Tanin*” ocupându-se de chestiunea balcanică scrie următoarele într'un lung articol de fond:

„Suntem în a unsprezecea lună a războiului și totuși Balcanii continuă a fi tot Balcanii. Pe când pe deoparte naționalitățile din Balcanii sunt ocupate cu certurile de influență și supremație în acele teritorii, pe de altă parte împătrita înțelegere se străduiește să le ia sub steagul ei, făcându-le să lucreze pentru contul ei.

În ultimul timp s'a amestecat în această învălmășală din Balcanii — unde de altfel cea existentă era destulă — încă un alt factor: *Italia*. Și acest stat vrea să pue piciorul în Balcanii, prin instalarea lui în Albania.

Când înainte de trei ani s'a înființat Albania, diplomații au pretins că s'a făcut în Balcanii o împărțea naturală și că aceasta va constitui un element de ordine și pace. Acum însă iasă la iveală că ideea de atunci a fost cu desăvârșire absurdă. Albania, departe de a fi un element de pace și echilibru în Balcanii, este un obiect menit să provoace conflicte; dânsa este într'adevăr o cauză de conflicte, încât poate fi socotită ca „pisica neagră” a Serbiei și Italiei pe de-o parte, iar pe de alta ca una care îndeamnă Grecia și Bulgaria să se uite la Italia cu altfel de ochi.

Balcanii sunt azi cu mult mai încurcați decât ieri. Pe când înainte de intrarea Italiei în acțiune diferitele interese ale statelor balcanice erau așa de contradictorii după participarea Italiei la războiu aceste interese au devenit o chestiune a cărei deslegare este cu totul imposibilă.

Mai înainte, când tripla-înțelegere căuta să atragă în partea-i Balcanii, avea să se gândească numai la neînțelegerile dintre statele balcanice. Dar acum, odată cu intrarea Italiei în acțiune, neînțelegerile au devenit așa de grave, au luat o formă într'atăta diferită de cea de ieri, încât un acord care ieri părea greu, azi poate fi considerat ca o utopie.

Intr'adevăr, ieri, neînțelegerea există numai între Bulgaria, Serbia și Grecia, iar azi se lărgește și devine o neînțelegere între Bulgaria, Serbia, Grecia, Italia și România. De exemplu, când puterile făceau apel la Serbia ca să facă sacrificii, îi arătau Albania; și când Venizelos făcea planuri ca să intre în acțiune, acordând totodată Bulgariei o fâșie de teritoriu, se gândea la Albania de sud.

Dar acum, Italia apare și se proclamă stăpână Albaniei. Această apariție și pretenție a Italiei și-a arătat imediat efectul asupra tratatelor cari erau urmărite între tripla înțelegere și România: România cere Banatul; dar nu există posibilitate ca să i se dea, deoarece nu va rămâne nimic Serbiei, care va mai avea să cedeze Macedonia Bulgariei.

Se vede dar că lucrurile din Balcanii iau formă din ce în ce mai încurcată pe zi ce merge. În momentele de față manoperele la cari va trebui să recurgă împătrita-înțelegere pentru a învinge sunt așa de grele, și în cazul unei victorii — aplanarea neînțelegerilor balcanice în mod pașnic este așa de imposibilă, încât o reușită a tuturor acestor manopere făcute de îm-

pătrita înțelegere pentru atingerea acestui scop n'ar fi decât un lucru nefiresc.

Incurcăturile din Balcanii au răsturnat lucrurile într'atăta, încât chiar Venizelos dacă ar veni la putere în Grecia se va gândi mult — după cum spune oficiosul bulgar — pentru a se decide să facă chiar primul pas. Cu toate acestea nu lipsesc în această învălmășală linii clare: Enigma poate lua forma cea mai ușoară și cea mai naturală în cazul unei victorii a triplii alianțe. Pentru o astfel de soluție se impune alăturarea României și Bulgariei la tripla alianță. În cazul acesta nu numai că întreaga lume va scăpa de o invazie anglo-franco-rusă și fapta Italiei nu va rămâne nepedepsită, dar și interesele României și Bulgariei în Balcanii vor fi valorificate și se va stabili un echilibru natural. Noi suntem pe deplin convinși că sforțările împătritei înțelegeri sunt zadarnice; de ce să nu credem oare în posibilitatea unei astfel de acțiuni a României și Bulgariei?

Modificarea și complectarea statutului organic al bisericii gr. or. române.

— Articol din afară. —

În numărul 62 al „Românului” am arătat necesitatea modificării și complectării unor dispozițiuni din Statutul organic din punct de vedere al vieții interne a bisericii. În numărul 93 al aceluiaș jurnal am arătat principalele modificări a complectării, și am expus noua stare teritorială a mitropoliei după înființarea nouilor episcopii. Acum voiesc să tratez despre necesitatea complectării organismului bisericesc prin înființarea nouilor episcopii din punct de vedere al vieții externe și al asigurării viitorului acestei biserici.

Când privim mai deaproape viața și activitatea celorlalte biserici creștine din Ungaria, ele afară de viața lor internă, adevărată afară de administrația internă și afară de dezvoltarea simțului religios-moral și a progresului cultural al credincioșilor lor, mai cultivă cu stăruință și o politică bisericească externă, care constă — în nizuința de a ajunge la autoritate și influință și prin aceasta la întărirea poziției lor și în afară de biserică, și — în nizuința de a se extinde, de a-și înmulți contingentul credincioșilor, de a cuceri teren.

Știm noi bine, că biserica noastră, neavând între credincioșii săi contingent din rassa domnitoare, are o situație mai dificilă — dar aceea bisericii, care nu nizește a ajunge la autoritate și influință publică, care nu nizește a-și câștiga respect înaintea factorilor decizatori în afară de organismul său bisericesc, care nu nizește prin înmulțirea contingentului credincioșilor săi a se extinde, a cuceri teren, sau cel puțin a-și consolida și apăra starea actuală, aceea biserica rămâne umilită, nebagată în seamă, dată la o parte.

Acum când primim autoritatea și influința publică a altor biserici, și apoi examinăm autoritatea externă a bisericii noastre, euget eu, că cu drept nimeni nu mă va putea desavua, când zic, că biserica noastră nu se bucură de autoritate și influință în afară de biserică în acea măsură, ce-i compete în proporțiunea numărului și valorii credincioșilor ei și când zic, că lipsa acestei autorități și influințe în mare parte provine în urma defectuosității organismului său, adevărat și a acestui defect, că are prea puține episcopii.

Imprejurarea, că biserica noastră până acum — în raport cu postulatele actuale — e cam săracă, nu se poate accepta de motiv al trăgării înființării nouilor episcopii. Când a venit Șaguna la Sibiu ce avere a avut dieceza Ardealului? Sărăcie neagră; când la 1865 s'au încorporat la mitropolie diecezele Aradului și a Caransebeșului ce avere au avut aceste dieceze? Sărăcie neagră; iar acum toate trei diecezele dispun de o avere destul de considerabilă, și dacă la 1865 cu reînființarea mitropoliei se înființau și nouele dieceze în Timișoara și Cluj, cum a contemplat Șaguna la 1863, sigur, că până acum și acestea și-ar fi adunat averi proprii tot așa ca și celelalte dieceze, pentru că nizuința de conservare a poporului român, care susține această biserică, e nescăpabilă, care cu progresul cultural și economic devine tot mai abundentă, și pentru că — cu instalarea episcopului începe acțiunea, care adună capitale; deci motivarea trăgării cu sărăcia n'are bază reală, și nici nu e sinceră.

Nu se poate nega, că eu cât se prezintă cineva

...area acestui
...sc.

...sturnat lucrul
...elos dacă ar
...gândi mult —
...pentru a se
...Cu toate a-
...lmășeală lini
...a mai ușoară
...victorii a tri-
...oluție se im-
...ariei la tripla
...i că întreaga
...o-franco-rusă
...edepsită, dar
...ei în Balcani
...un echilibru
...vinși că sfor-
...adarnice; de
...ea unei astfel
...i?

...area sta-
...rei gr. or.

...ntat necesitate
...ni din Statutul
...terne a bise-
...arătat princi-
...expus noua
...utarea nouilor
...cesitatea com-
...ntarea nouilor
...ii externe și

...activitatea ce-
...ele afară de
...străția internă
...moral și a pro-
...mai cultivă cu
...ă, care conș-
...influență și prin
...afară de bi-
...de a-și înmulți
...teren.

...neavând între
...mnitoare, are
...și, care nu ni-
...publică, care
...factorilor de-
...sericec, care
...lui credincio-
...cel puțin a-și
...bisericească ră-
...o parte.

...uința publică
...tatea externă
...nimeni nu mă
...noastră nu se
...de bisericească
...iunea numă-
...că lipsa ace-
...e provine în
...ecă și a ace-

...mă acum —
...n săracă, nu
...înținării noui-
...biu ce avere
...ră; când la
...ele Aradului
...ste dieceze?
...ele dispun de
...1865 cu reîn-
...dieceze în
...una la 1863,
...dunat averi
...pentru că ni-
...care susține
...ogresul cul-
...și pentru că
...care adună
...răcia n'are

...tintă cineva

— fie persoană, fie instituție — mai adeseori și mai cu demnitate în lumea externă, cu atât mai mult îi crește autoritatea; omul retras, modest, nu numără mult. Oare n'ar fi mai bine, ca biserica noastră să aibă în casa magnaților șase episcopi în loc de trei, cari la ocazii mai însemnate să se prezinte în casa magnaților și să ia parte activă la dezbaterile legilor, cum face agila și ambițioasă biserica catolică?

Nu se poate nega, că cu cât ajunge episcopul mai adeseori în atingere cu credincioșii bisericii sale până la periferii, cu cât mai adeseori în vizitațiuni canonice cercetează părțile constitutive ale diecezei sale, cu atât mai intensiv se întărește alipirea credincioșilor de biserică și instituțiile ei, cu atât mai mult crește autoritatea și popularitatea episcopului, și se știe, că de omul cu popularitate și cu pozițiune înaltă ține seamă și lumea de sus. Oare n'ar fi bine — tocmai în interesul bisericii — a face diecezele mai mici, prin aceasta a mai ușura straptațiile vizitațiunilor canonice așa, în-cât — cum e la catolici sub titlul de firmare — cam tot la 5—6 ani să fie fiecare parte a diecezei vizitată de episcopul său? Ceea ce acum pe lângă extensiunea cea mare a episcopiatelor e imposibil.

Nu se poate nega, că cu cât are o biserică mai multe centre în organismul său — și fiecare sediu episcopesc e un centru bisericesc — cu atât mai bine e reprezentată, răspândită și apărată credința acelei biserici; din apropierea sediului episcopesc fugă, dispăre proselitismul, din contră se întărește acolo contingentul credincioșilor acelei biserici. Oare n'ar fi mai bine, dacă în mitropolie am avea șase centre de acestă cu-ceritoare în loc de trei?

Nu se poate nega, că pe lângă sediul episcopesc cu timpul se înființează instituții culturale, sociale și economice, se înmulțește clasa intelectuală, se formează o societate mai compactă. Oare n'ar fi mai bine, ca pe teritoriul mitropoliei să avem șase centre de acestă mai mari în loc de trei?

Așa dară cine voaște binele acestei biserici, trebuie să admită că înființarea nouilor episcopii e o chestie vitală pentru viitorul acestei biserici, și că o biserică, cum e a noastră, care nu numără între credincioșii săi contingent din rasa domnitoare, numai așa își poate apăra existența și asigura viitorul, dacă în organismul său își organizează multe și dese episcopii. Biserica grecească din Turcia numai așa și-a putut apăra credincioșii săi de înghițirea islamului, că a avut multe și dese episcopii.

Acum să vedem folosul cel mare, ce l-a avut biserica română din Ungaria din faptul, că în trecut a avut multe și dese episcopii.

Eu cât am dete despre acest obiect, mi s'a format convingerea, că poporul român din Ungaria și Transilvania cu biserica ortodoxă română s'a născut și sub sceul acestei biserici a crescut și s'a înmulțit, — și că pe la anii 1690—1700 această biserică a avut în Ungaria trei episcopii, și adică una în Oradea-mare, una în Ienopolca (Borossebes, în comitatul Aradului) și una în Caransebeș, iar în Ardeal a avut numai una pe cea din Alba-Iulia, de care s'au mai ținut încă din timpurile lui Rákoczy și Români din Sălaj, Sătmăr și Maramurăș.

Pe cele trei episcopii din Ungaria, spre feriirea bisericii noastre, pe baza diplomei împăratului Leopold dela 11 August 1690 „Liberam damus facultatem disponendi cum omnibus orientalibus graecis ritibus ecclesiis...” „Conferimus etiam et confirmamus graecis ritibus templis, monasteriis, et ad haec spectantia bona...” dată lui Arseniu Cernoevici patriarhului sârbesc din Ipeç, Serbia veche, imigrat în Ungaria, a pus mâna bisericească care, din episcopiiile din Orade și Ienopolca a organizat episcopia de astăzi din Arad, iar pe cea din Caransebeș a mutat-o la Vârșet; — așa conducerea bisericii sârbești, conform politicii ei de a înființa multe și dese episcopii, pentru Români din comitatele Biharia și Bichis, și pentru Români și Sârbi din comitatele Arad, Cenad, Caras-Severin, Timiș și Torontal a organizat trei episcopii, și adică una în Vârșet, una în Timișoara și una în Arad.

(Sfârșitul în Nr.-ul viitor).

Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și la Lissa.

— Conferență ținută în reuniunile militare științifice la Brașov și Sibiu, în 14 Ianuarie și 4 Februarie 1898, de Fr. Rieger, col. ces. și reg. (Urmare). (19)

Un om serios, strict în serviciu, era un afabil și prieten al conaționalilor săi în viața socială. El dăruia pe copiii cei mai sărguitori, ajuta pe părinții sau familiile celor lipsiți, chema pe cei mai de aproape în casa sa, pe cei mai depărtați la masa sa, oriunde i-ar fi întâlnit. O deosebită plăcere avea, când, după terminarea unei inspecții, putea să ospeteze pe directorii și învățătorii de școală la masa sa gătită în restaurantul comunei. Dar și la toate celelalte lucrări culturale ale poporului său el lua parte activă cu sfatul, sau cu fapta și, contribuind astfel cu mica sa avere la toate fundațiunile, promovă după puteri și ridică bunăstarea sa și a conaționalilor săi.

Așa, stărind în dreapta și în stânga spre a face bine, își putu agonisi sie-și o frumusețe avere, pe care, după moarte, o lășă iarăș bisericii greco-umite pentru a continua promovarea scopurilor umane. Nefiindu-i dat nici din a doua căsătorie a sa, cu văduva baronesa Witzleben, să aibă vre-un moștenitor, el își creia așa o familie cu atât mai mare în conaționalii săi, în nenumărații elevi de școală și în învățătorii lor, prin multe generațiuni. La bătrânețe însă nu l-a fost dat să fie scutit de multe dureri. În luna Martie a anului 1878 i-a murit a doua sa soție, și bărbatul, acum ajuns la etatea de 62 de ani, s'a văzut de a doua-oară singur în căsnicia sa. A avut să suferă și desamăgiri din partea unor rude de aproape, și școalelor sale li s'au întâmplat multe (din partea regimului, — Trad.), de cari el s'a străduțit atât de mult și atât de îndelungat să le ferească. Cu toate astea el a rămas neînfrânt și viguros până după aniversarea zilei a 81-a a nașterii sale, 1 Aprilie 1897.

În luna lui Iulie însă s'a simțit deodată slab și a început a se ocupa cu posibilitatea sfârșitului său apropiat. Aceasta o făcu cu aceeași liniște, cu care era datat a privi în ochii morții în lupte și bătălii. El pregăti toate așa, încât putea să încheie drumul victoriei sale în fiecare zi, în conștiință, că n'a rămas nimic, ce nu și-ar fi pus în rând. Totuș curajul victoriei nu și-l pierdu, și îngrijii pentru tot, de ceea ce el și cei ce-l încunjurau aveau necesitate.

Majorul Maxim a fost de aci încolo acela, care în fiecare zi îl vizita și-l însoțea la micile sale plimbări, pe cari, în ciuda stărei sdruccinate a sănătății sale, le făcea în fiecare zi. Cu majorul vorbea colonelul baron Urs, în felul său scurt și energic, despre tot ce voia să rânduiească după moartea sa. Dar mai urmară încă de aci încolo săptămâni de zile, când el se simțea mult mai întărit, câștigând astfel noue speranțe în viață. Bolnav nu a fost Urs nicidecum, somnul lui până în ziua din urmă i-a fost excelent și și pofta lui de mâncare și digestiunea au fost încă până în primele zile ale lunii lui Septemvrie admirabile. Zilnic trebuia să i se citească gazeta, ce-i sosia; cea mai mare plăcere o avea însă atunci, când i se istorisia câte ceva din timpul juneții sale. Adeseori doria aceasta foarte tare, și ochii săi străluciau foarte fericiți atunci, când i se amintea câte un episod din timpul, când era bărbat tânăr, frumos, svelt ca bradul, care știa să conducă cu atâta dibăcie cei doi cai frumoși, negri, ce erau înhamăți la trăsura sa; care știa să sufle în corn, spre cea mai mare plăcere a fetei vecinătății a locuinței sale, și care nu numai o aventură o petrecu îndrăzneț în sburdalnică veselie și putere.

Și această putere îi rămase credicioasă aproape până la ultima sa răsuflare. Ba el dormi liniștit și neîntrerupt dela 11 ore din noaptea zilei de 6, până spre 7 ore dimineața a zilei de 10 Septemvrie, și închise ochii fără durere și fără a se văeta, la 8 și jum. ore...

Vestea despre încetarea sa din viață s'a lătit cu lugeala fulgerului în Sibiu și telegraful a dus-o în toate comunele, al căror binefăcător a fost el. Totodată s'a făcut curând cunoscut, că averea sa, nu neînsemnată, după plățirea unor mici legate către rudeniile ale sale, și-a dedicat-o pentru scopuri umanitare și a ales ca executori ai ultimei sale voințe pe căpeteniile bisericii greco-catolice din Transilvania, căreia aparținea după confesiunea sa.

(Sfârșitul în nrul viitor.)

Situația politică în România.

Cețim în „Dreptatea” din București:

Din zi în zi mai mult, mai evident, mai sigur, opinia publică se înarmează cu convingerea că orice campanie împotriva guvernului e în afară de aspirație națională și că sunt păgubitoare acestora toate agitațiile ce se pun la cale.

Oamenii cari merg până la a contesta importanța căderii Lembergului numai pentru a intra imediat în războiu, cari se supără că guvernul vrea împlinirea integrală a idealului național, cari spun că bună-oară, pretenția dlui profesor Basilescu de a se cere și retrocedarea Basarabiei „e o crimă națională” (absolut autentic!) oamenii cari ne învață că e mai bine să fim învinși alături de Rusia decât învingători alături de Germania, sunt... — noi nu svărlim vorbe necontrolate! — sunt... simpli poeți romantici, bravi eroi de legendă gasconă, viteji ai unei desinteresări rău plasate, rătăciți într-o vreme de prozaică diplomație și socoteală!

Și ei au ocazie să constate, — credem — zilnic, că opinia publică e, cel puțin, mai realistă ca dâșii. Adecă: opinia publică nu vrea schimbare de guvern — și basta!

La învinuirile presse răsboinice și a politicienilor din București aduse guvernului român că tot târăgănează cu luarea unei hotărâri de a intra în războiu, ziarul oficios „Viitorul” răspunde astfel:

Lipsa de înțelegere a însemnătății vremurilor de mare și grea răspundere, cari au creiat și la noi o situațiune așa de mult excepțională, au făcut pe unii să revină la o nervozitate de atitudine și la o violență de limbaj care le-a creiat o reputațiune specială.

Învățămintele experienței unui an întreg de războiu, cu surprize de aproape fiecare zi, nu a slujit cu nimic patrioților cari, în nervozitatea grabei lor, au subordonat de multe ori altor interese aceea ce ar fi reprezentat, în adevăr, pentru oricine, interesele românești din prezent.

Amenințările unora și violențele altora, — fără să poată înrăuri asupra atitudinii celor cari, având datorii de împlinit, au și răspunderile, — reușesc numai să dea impresia întemeiată a intervertirii unor anume îndatoriri și mai ales, a unor anume roluri.

Guvernul țării este atacat în coloanele aceleii presse care presupune numai că apără interesele românești, când de fapt face jocuri străine de aceste interese, a căror pricepere întregă e departe de a fi dovedită opiniei publice prin violențele de limbaj ale patrioților noștri șgomotoși.

Politica nervozității și a violenței, e desigur cea mai ieftină și la îndemâna oricui, mai ales a celor cari nu au de partea lor nici dreptatea și nici greutatea răspunderilor unei situațiuni ca cea în care ne găsim; — iar, dacă țara ar fi fost să urmeze politica pe care gălăgioșii o preconizau încă de astă toamnă, de sigur că regretatul Ion Lahovari în discursul rostit dăunazi la clubul conservator ar fi avut de făcut alte constatări, decât observațiunea, oglindită în fraza dsale: „cum acesta e un războiu de istovire, nu știu ce s'ar fi întâmplat dacă intram astă toamnă.”

Or, astăzi se încearcă ca să se reia politica de violențe, care a dat străimătăței spectacolul penibil din toamna trecută, spectacol care s'a complectat acum cu frământările din partidul conservator și cari au dovedit și pentru străini și pentru opinia noastră publică că, preocupările de politică internă, preponderază cu foarte mult în calculele patriotice ale celor mai grăbiți și prea darnici dela noi.”

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Pe frontul rusesc: În Galiția orientală pe Gnila-Lipa și în teritoriul spre est dela Lemberg luptele continuă. Trupele noastre au înaintat pe înălțimile ce se ridică spre est dela Gnila-Lipa și au pătruns în pozițiile inamice. Deasemenea le-a reușit trupelor aliate, după lupte înverșunate să pună stăpânire pe țărmul de răsărit al râului, în jos de Rohatyn. Pe Nistru e deplină liniște. În regiunea unde isvorește râul Wieprz am ocupat Zamosce. Am pus stăpânire pe întreaga întindere a înălțimilor ce se ridică spre miazănoapte dela șesul Tanewului. Spre miazănoapte dela Vistula, trupele noastre l-au urmărit pe inamicul ce se retrage până în fața Tarlowului. Trupele aliate din miazănoapte-răsărit de sub comanda superioară austro-ungară au capturat în total în luna lui Iunie 524 ofițeri, 191.000 soldați de rând, 93 tunuri, 361 mitraliere, 78 trăsuri cu muniție, 100 vagoane de câmp etc.

Pe frontul italian: Atacul general al mai multor divizii ale infanteriei inamice, reînviat ieri după amiază împotriva pozițiilor noastre dela marginea platoului Doberdo, l-am respins pretutindeni cu grave pierderi pentru Italieni. Atacul principal al inamicului a fost îndreptat împotriva frontului nostru dela Sagrado-Monte Corsich, spre miazănoapte-răsărit dela Montfalcone. Le Selz și Viriglia Italienii au pătruns în tranșeele cele mai din frunte, dar viteza noastră infanterie l-a aruncat îndărapt în vale pe inamic. Coasta muntelui Corsich e acoperită cu cadavrele Italienilor. Deasemenea s'au prăbușit atacul inamic întreprins seara pe înălțimile ce se ridică spre răsărit dela Montfalcone și un alt atac spre miazănoapte-răsărit dela Sagrado, precum și mai multe atacuri mai mici îndreptate împotriva podului dela Gorizia. După înfrângerea aceasta a inamicului iarăși e liniște. Intrepidele noastre trupe menținându-și cu tărie pozițiile stau gata pentru noi lupte găsindu-se într-o dispoziție avântată. În zona de miazănoapte dela Isonzo și la frontiera Carintiei lupta de artilerie continuă.

Berlin, 1 Iulie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Spre nord dela Arras, lupta pentru tranșee se dă favorabil pentru noi cu continue dueli de artilerie. În Champagne, spre miazăzi-răsărit dela Reims, Francezii atacă fără rezultat. Pe înălțimile Meuse și în Vosgi s'au dat numai lupte de artilerie. Aviatori inamici au aruncat bombe asupra orașelor Zeebrügge și Brügge fără să pricinuiască vre-o pagubă militară.

Pe frontul oriental: Situația e neschimbată. Prada ce am făcut-o în Iunie se sumează la 2 steaguri, 25.695 prizonieri, dintre cari 121 sunt ofițeri, 7 tunuri, 6 lansatoare de mine, 52 mitraliere și o mare cantitate de material de război.

Trupele generalului Linsingen au ocupat ieri cu asalt, după lupte înverșunate, pozițiile rusești dintre Kunkce și Lucynze, spre răsărit dela Gnila-Lipa și spre miazănoapte dela Rohatyn. Ele au capturat 3 ofițeri și 2328 soldați de rând și 5 mitraliere. Spre răsărit dela Lemberg, trupele austro-ungare au pătruns în pozițiile inamicului. Armatele mareșalului Mackensen continuă să înainteze între Bug și Vistula.

Rușii se retrag în unele locuri după lupte viguroase și spre apus dela Vistula, trupele aliate îi urmăresc de ambele părți de Kamiena. Prada făcută în Iunie de trupele aliate cari se luptă sub conducerea generalului Linsingen, a mareșalului Mackensen și a generalului Woersch face în total 409 ofițeri, 140.050 soldați de rând, 80 tunuri, și 268 mitraliere.

Comunicat Italian.

Roma. — Comandantul suprem comunică cu data de 22 Iunie st. n.:

În mai multe părți dealungul întregului front, activitatea inamicului pe ziua de ieri s'a mărginit la acțiuni de artilerie la distanță.

În zona Montenero unul din batalioanele noastre de alpini s'a întâlnit ieri pentru prima dată cu importante forțe inamice de alpini sosiți pare-se de curând din Galiția și le-a atacat și respins, cauzând inamicului grele pierderi, și făcând câțiva prizonieri.

Contra pozițiilor noastre dela Plava atacurile de noapte ale infanteriei s'au repetat cu desfășurare intensă de focuri, și cu întrebuințarea de bombe de mână, dar au fost toate respinse.

Pe Isonzo de jos am consolidat ocupațiunea noastră. Dealungul canalului Montfalcone inundațiunea provocată de inamic în zona înconjurătoare deși în simțitoare descreștere, reprezintă încă un important obstacol. Aeroplanelor inamice au aruncat câteva bombe fără a cauza stricăciuni.

Atac aerian contra Belgradului.

Budapesta. — Se anunță dela cartierul pressei:

Raportul de alaltăieri a generalului Höfer anunță, că Luni dimineața în ziua aniversării asasinării dela Sarajevo numeroși aviatori austro-ungari au aruncat cu eficacitate bombe asupra bivacuului dela Belgrad și asupra lagărului militar dela Oresaț. Piloții noștri au plecat unul după altul la intervale de câte jumătate minut și s'au ridicat la mari înălțimi, deși sufla un vânt puternic. La amiază au sosit deasupra Belgradului, unde au aruncat mai multe bombe explozibile, cari au incendiat un vapor sârb și baracele militare din jurul Belgradului.

Artileria sârbă și bateriile de mitraliere și infanteria au îndreptat un foc foarte teribil asupra aviatorilor noștri, cari au reușit să ajungă nevătămați la Șabat. Ajunși aici au observat că sunt urmăriți de o escadrilă de aeroplanelor franceze. Imediat s'a început o adevărată luptă aeriană care s'a terminat cu izbânda aviatorilor noștri cari deși mai puțini la număr, au luat ofensiva, urmărind departe în interiorul Serbiei pe aviatorii francezi.

Piloții noștri au mai aruncat bombe asupra lagărului dela Oresaț, de unde s'au întors nevătămați.

Comunicat francez.

Paris. În cursul dimineții de 22 vre-o 15 obuze au mai fost trase asupra orașului Dunkerque. Bateriile noastre grele au atacat bateria, care opera bombardarea. În regiunea dela nord de Arras, contraatacurile germane au luat sfârșit spre dimineață. În cursul zilei n'a fost decât lupte de artilerie de o extremă violență între Souchez și Ecuries.

În Champagne lângă Perthes, inamicul a făcut să explodeze câteva mine dar fără rezultat.

În Hauts de Meuse, la tranșea din Calonne, Germanii, noaptea au dat un atac violent pentru a relua pozițiile ce pierduseră dar n'au izbutit decât să ocupe o parte din a doua linie de tranșee. Un contra-atac dat de noi a făcut ca toate pozițiile să recadă iar în mâinile noastre.

Numărul prizonierilor făcuți în această regiune dela 20 Iunie se urcă la 220 oameni și 3 ofițeri.

Lângă Marcheville în Voivre, un slab atac german de o jumătate companie care încerca să recupe o tranșee parăsită între două linii a fost împrăștiată de focul nostru.

În Lorena un contraatac inamic, venind dela est de Elintrey, a fost oprit de artileria noastră.

În Vosgi, între cele două brațe ale apel Focht, continuăm înaintarea noastră în direcția Sondernach.

D. N. Filipescu, succesorul lui Ion Lahovary.

București. — Comitetul executiv al partidului conservator, în urma morții lui Ion Lahovary, a înțeles Mercuri, în 30 Iunie n., o ședință la clubul conservator, pentru ca să aducă o deciziune cu privire la stările politice interne și externe. La ședință au luat parte afară de membrii comitetului executiv și un număr mare de membri ordinari al partidului. Ședința a fost prezidată de d. C. Olănescu. La propunerea dlor Mișu Cantacuzino, principele Calimachi și Const. Grădișteanu a fost proclamat în unanimitate d. Nicu Filipescu de președinte al grupării disidente din partidul conservator, despărțită de gruparea dlor Al. Marghiloman, D. N. Filipescu, luând cuvântul, a făcut panegiricul regretatului Ion Lahovary, atacând apoi politica dlui Marghiloman.

40.000 Italiani gata să plece la Dardanele.

Berlin. — „Kölnische Zeitung” anunță că o parte din flota italiană stă gata să plece cu o armată de 40.000 oameni la Dardanele.

Luptă mare la Krasznik.

Budapesta. — Dela cartierul pressei se anunță: Cu toate că plouă de mai multe zile, aflatul au reportat noi succese pe câmpul de război. Armata generalului Linsingen i-a scos pe Ruși din pozițiile lor bine întărite.

La Krasznik și Zamosce s'a desfășurat o mare luptă. Spre apus dela Vistula trupele noastre înaintează, luptând mereu cu succes, spre gura râului Kamlenna. Rușii s'au retras în pozițiile întărite dela Tarlov lângă Vistula.

INFORMAȚIUNI

Arad, 2 Iulie 1915.

Vești bune despre vitejii noștri Sătmăreni și Maramurășeni. Un distins ofițer român ne trimite o lungă scrisoare de pe câmpul de luptă din care extragem următoarele:

„De trei luni de zile lupt împreună cu feciorii regimentului... de honvezi și admir vitejia Românașilor din tinuturile Sătmăruului și Maramurășului. În 22 Maiu n. regimentul nostru, a dat o luptă strălucită. Din acest prilej întreg regimentul a primit recunoștința cea mai înaltă”.

Trupe românești contra Italiei. În „Berliner Tageblatt” corespondentul de război Leonard Adelt, vorbind despre teribilele lupte dela Görz și Plava, contra armatelor italiene — vorbește și despre participarea soldaților români în aceste lupte.

Iată acel pasaj:

„Respinsi la Tolmein, Italienii s'au îndreptat contra pozițiilor dela Plava. La 5 Iunie a început lupta de artilerie. Artileria italiană, urlând caută bateriile noastre, dar nu le-a găsit și în zadar se silea să împiedece transportul de noi trupe austro-ungare. După ce în noaptea de 7 Iunie, Italienii și-au spart capul la Monte Sabotin, la nord de Görz, divizia a treia a lor, după trecerea podului au încercat să se urce spre Plava. Românii și Cehii, Poloni și Maghiari, Dalmațienii și Vienezi s'au întrecut în aruncarea Italienilor de pe munte, sărind după ei, pentru a ajunge podul. Dar aceasta n'a reușit, căci adversarul s'a putut reculege mai jos. La 11 Iunie dimineața, brigada italiană Ravene a repetat încercarea să cucerească înălțimea Plava. Sus u aștepta un batalion de al nostru, care l-a arătat calea de retragere peste Isonzo. În noaptea de 13 au urcat muntele două brigăzi italiene. De data asta trupele noastre au avut de lucru până în ziua următoare, până ce au evacuat muntele de dușman.

O mie de Italieni morți au rămas pe acel câmp de luptă.

La 17 Iunie, trupele noastre s'au înclăierat cu Italienii superiori în număr, pe un teren foarte strâmt. Tăceau tunurile și puștile, numai revolvele ofițerilor se descărcau în timpul homerice și în blestemele soldaților, cari se loviau cu paturile puștilor. Mulți au aruncat chiar puștile, și s'au luat la trântă, folosind pumnii și dinții. Multe capete au fost sparte, multe urechi rupte și mulți soldați au murit călcați în picioare în teribila înclăierare. Era o descărcare uriașă de ură între nații în cea mai cumplită și mai sângeroasă luptă care a costat pe Italieni trei mii de morți și șapte mii de răniți”.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ANUNȚ.

La agentura principală din Arad a băncii de asigurare Transilvania vor afla imediată aplicare

unu sau doi acvizitori (agenți ambulanti) cu condițiuni favorabile. Cei vărsați în acvizitațiuni sunt mai preferiți.

Agentura principală din Arad a băncii gen. de asigurare m. Transilvania
Ta 2456—3.

O DOMNIȘOARĂ

cu practică îndelungată în cancelarie caută loc la o bancă sau birou advocațional etc. Adresa o dă administrația. (Go 2457—1.)

SE CAUȚĂ

una batoză de îmblățit de 800 m. m. și folosită măcar, eventual se vinde un motor foarte bun, putere de 8 cai. Se primește ori se dă și în chirie. Să se adreseze lui

(Ha 2455—1.)

Vasile Hagea
Muzsnaháza, up Nagyenyed

Tiparul tipografiei „Concordia” societate pe acții în Arad. — Editor responsabil LAURENȚIU LUCA.